



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Дніпровський національний університет  
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Навчально-науковий центр **Мости та тунелі**

Кафедра **Безпека життєдіяльності**



**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Перший проректор

професор

*Б. С. Боднар*

Б. С. Боднар

08 2024 р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

### ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Рівень вищої освіти – **другий (магістерський)**

Статус дисципліни – **вибіркова**


Обсяг – **3 кредити ЄКТС**

Дисципліна є компонентою освітньої програми:


Шифр галузі	Код і назва спеціальності	Назва ОП	Код навчальної дисципліни
03 Гуманітарні науки	035 Філологія	Германські мови та літератури (переклад включно)	ВБ 11.1

Форма підсумкового контролю – **екзамен**


м. Дніпро – 2021

Розробники програми, д.т.н., проф.  О. І. Саблін

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри Безпека життєдіяльності  
«23» 02 2021 р. протокол № 6.

Завідувач кафедри, д.т.н., проф.  О. І. Саблін

Розглянуто та схвалено вченою радою Економіко-гуманітарного факультету  
«25» 05 2021 р. протокол № 7.

Голова вченої ради, к.е.н., доц.  Т. В. Полішко

#### ПОГОДЖЕННЯ:

Робоча програма дисципліни відповідає нормативам навчального плану

Начальник навчального відділу  Л. С. Андрашко  
«01» 09 20\_\_ р.

Робоча програма дисципліни відповідає вимогам нормативно-методичних документів

Навчально-методичний відділ  С. М. Гончаренко  
«06» 05 2021 р.

## 1 Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є надання сукупності знань, умінь і навичок для застосування їх в сфері професійної діяльності що дозволять забезпечувати безпеку праці на об'єктах професійної діяльності, формування характеру мислення і ціннісних орієнтирів, при яких питання безпеки розглядаються в якості пріоритету, а також уявлення про нерозривну єдність ефективної професійної діяльності та захищеності людини. Дисципліна направлена на формування вмій та навичок щодо ідентифікації та оцінки впливу на людину шкідливих і небезпечних факторів оточуючого середовища з метою зниження ризиків та підтримки прийняття управлінських рішень в небезпечних ситуаціях.

Метою дисципліни є досягнення компетентностей, які основані на зазначених в освітньо-професійній програмі (ОП).

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 11. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 14. Уміння контролювати відповідність умов праці чинним нормам; розробляти заходи профілактики нещасних випадків.

У процесі вивчення дисципліни у студентів формуються наступні соціальні навички  
Soft skills:

1. Особистісні: здатність приймати рішення в умовах надзвичайних ситуацій (ОН2), чітко формулювати цілі для вибору безпечних умов праці, заходів з охорони праці, цивільного захисту працівників та майна (ОН3).

2. Комунікаційні: модерувати наради (обговорення) з питань охорони праці та промислової безпеки у підрозділі (КН2), аргументовано захищати прийняті рішення щодо вибору заходів з охорони праці у підрозділі та профілактики надзвичайних ситуацій (КН3).

3. Управлінські: мотивувати команду щодо дотримання правил і норм безпеки, розуміння особистої відповідальності за збереження життя і здоров'я працівників (УН2), запобігати нещасним випадкам, аваріям на виробництві (УН4).

## 2 Міждисциплінарні зв'язки

Перелік дисциплін які потрібні для вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»	
ОК 1	Інтелектуальна власність

Дисципліни, вивчення яких спирається на дисципліну «Охорона праці в галузі та цивільний захист»	
ОК 9	Науково-виробнича практика
ОК 10	Магістерська робота
ВБ 12.1	Інформаційні технології в управлінській, науковій та викладацькій діяльності
ВБ 12.2	Введення в «Інтернет речей» та кібербезпеку
ВБ 12.3	Програмування та моделювання у системі MATLAB

## 3 Очікувані результати навчання

Дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» повинна забезпечити такі результати навчання (згідно з ОП).

Програмні результати навчання (ПРН)	
<b>Знання і розуміння:</b>	
ПРН 6. Знаходити оптимальні шляхи ефективною взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.	
ПРН 23. Використовуючи знання з охорони праці та нормативно-правових актів за допомо-	

гою певних методик із врахуванням специфіки підприємства контролювати відповідність умов праці чинним нормам; розробляти заходи профілактики нещасних випадків.

Очікуванні результати навчання (ОРН), які повинні бути досягнуті після опанування дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»

№	ОРН	Рівень	Шифр ПРН
1	Визначати нормативно-правові акти з цивільного захисту та охорони праці, на основі яких приймаються рішення з інженерних питань цивільного захисту та охорони праці	I	ПРН 23
2	Визначати структуру цивільного захисту виробничого підприємства	I	ПРН 23
3	Використовувати організаційні заходи з пожежної та вибухової безпеки на підприємстві	II	ПРН 6
4	Обґрунтовувати вибір заходів з поліпшення умов праці на робочих місцях працівників структурного підрозділу	II	ПРН 6, ПРН 23
5	Обґрунтовувати інженерні заходи стійкості роботи підприємства у разі надзвичайної ситуації	II	ПРН 6, ПРН 23
6	Приймати рішення щодо способів захисту персоналу і обладнання підприємства у разі надзвичайної ситуації	III	ПРН 6, ПРН 23
7	Аналізувати знання сучасних проблем і головних завдань охорони праці в галузі	IV	ПРН 6
8	Аналізувати причини виробничого травматизму та професійних захворювань у структурному підрозділі	IV	ПРН 6, ПРН 23

#### 4 Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Очікуванні результати навчання
A	Засвоєння матеріалу з охорони праці та цивільного захисту в повному обсязі, знання нормативно-правових актів з охорони праці та рекомендованої літератури, творчий підхід і правильне обґрунтування прийнятих рішень
B	Знання основних функцій та завдань охорони праці, організації, принципів і завдань цивільного захисту, грамотно викладення їх в усній або письмовій формі
C	Знання програмного матеріалу нормативно-правових актів з охорони праці, положень Кодексу цивільного захисту, добре виконання текстових та графічних матеріалів
D	Поверхове орієнтування в нормативно-правових актах з охорони праці, положеннях Кодексу цивільного захисту, задовільне виконання текстових та графічних матеріалів
E	Знання тільки основного програмного матеріалу, неповне знання основних нормативно-правових актів з охорони праці, положень Кодексу цивільного захисту, припускає грубі неточності, нечітке формулювання відповіді в усній або письмовій формі; задовільне виконання текстових та графічних завдань
F <sub>x</sub>	Не володіння основним програмним матеріалом з дисципліни, не знання навіть основних положень нормативно-правових актів з охорони праці та цивільного захисту, нерозуміння матеріалу, неправильні відповіді
F	Не розуміння і не орієнтування у матеріалі

Досягнення вищих оцінок за шкалою ЄКТС базується на досягнутих нижчих.

#### 5 Види діагностування результатів навчання

Вид контролю	Бал
МК1	50
МК2	50

### Співставлення шкал оцінювання

Екзамен			
Бал	Оцінка ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою	
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	добре	дуже добре
75-81	C		добре
67-74	D	задовільно	задовільно
60-66	E		достатньо
35-59	FX	незадовільно	незадовільно з повторним складанням контрольного заходу
1-34	F		незадовільно з повторним вивченням дисципліни

### 6 Розподіл навчального часу для денної форми навчання

Форми освітнього процесу	Семестр				Усього	
	Перший		Другий			
	I половина	II половина	I половина	II половина	год.	кр. ECTS
	годин	годин	годин	годин		
<b>Загальний обсяг за навчальним планом</b>	45	45	—	—	90	3
<b>Навчальні заняття:</b>	16	16	—	—	32	
– лекції	16	16	—	—	32	
– лабораторні заняття	—	—	—	—	—	
– практичні заняття	—	—	—	—	—	
<b>Самостійна робота:</b>	29	29	—	—	58	
– підготовка до навчальних занять	8	8	—	—	16	
– опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	9	9	—	—	18	
– розрахунково-графічна робота	—	—	—	—	—	
– підготовка до контрольних заходів	12	12	—	—	24	
Контрольні заходи:	МК1	МК2	—	—		

### 7 Зміст дисципліни

Тема	Обсяг, години	СН
<b>Заліковий модуль 1</b>		
<b>Лекції</b>		
1. Правові та організаційні питання охорони праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.	4	ОН2
2. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.	2	ОН3
3. Безпека праці під час експлуатації обладнання, що працює під тиском.	2	УН4
4. Безпека праці під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт.	2	
5. Електробезпека.	4	КН3
6. Пожежна безпека. Основні поняття та значення пожежної безпеки.	2	КН2
<b>Самостійна робота</b>		
1. Підготовка до навчальних занять (лекцій та практичних)	8	
2. Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях.	9	
3. Підготовка до контрольних заходів та їх складання.	12	ОН3
<b>Усього годин/кредитів ECTS</b>	<b>45/1,5</b>	

<b>Заліковий модуль 2</b>		
<b>Лекції</b>		
1. Загальні положення системи цивільного захисту України.	2	
2. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС.	2	
3. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу.	2	
4. Захист населення у надзвичайних ситуаціях.	2	
5. Планування заходів з питань цивільного захисту.	2	ОН3
6. Загальні принципи превентивного та оперативного планування заходів щодо зниження ризиків і зниження масштабів НС.	2	УН2
7. Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на громадських об'єктах при надзвичайних ситуаціях. Поняття про інженерну обстановку.	2	УН4
8. Підвищення стійкості роботи об'єктів критичної інфраструктури.	2	
<b>Самостійна робота</b>		
1. Підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних)	8	
2. Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	9	
3. Підготовка до контрольних заходів та їх складання	12	ОН3
<b>Усього годин/кредитів ECTS</b>	<b>45/1,5</b>	

Теми для самостійного вивчення	Обсяг, години	СН
1. Людський фактор та технічна складова в забезпеченні безпеки на виробництві.	2	ОН2
2. Основні ергономічні та санітарно-гігієнічні вимоги до організації робочих місць і робочих приміщень.	4	ОН3
3. Характеристики зорової інформації і вимоги до її подання.	4	
4. Організація групової діяльності управлінського персоналу.	4	КН2, УН2
5. Методи визначення ефективності ергономічних заходів на робочому місці.	4	

### **8 Складова робочої програми дисципліни для заочної форми навчання**

**Дисципліна** Охорона праці в галузі та цивільний захист

**Кафедра** Безпека життєдіяльності

Код і назва спеціальності	Назва ОП
035 Філологія	Германські мови та літератури (переклад включно)

### **Розподіл навчального часу за навчальним планом**

Номер семестру	Розподіл навчального часу, год/кредитів	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота, годин		форма підсумкового контролю
		всього	у тому числі			всього	у тому числі	
			лекції	практичні роботи	лабораторні роботи			
1	<b>90/3</b>	6	6			84	84	екзамен



### Календарний план навчальних занять і робіт

Номер семестру	Вид занять/робіт	Кількість годин	Тема занять (лекції, практичного і т. н.), робіт	Література (номер за переліком), гіперпосилання
<b>Аудиторні заняття</b>				
	Лекція 1	2	Стан умов праці на робочому місці. Атестація робочих місць за умовами праці. Заходи з поліпшення умов праці на робочих місцях.	[2, 3, 11, 12, 14, 17, 18], <a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52139">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52139</a>
	Лекція 2	2	Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків, профзахворювань і аварій. Заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.	[5, 13, 16, 18], <a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52141">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52141</a>
	Лекція 3	2	Цивільний захист України – основа безпеки у надзвичайних ситуаціях. Структура ЦЗ в Україні та у структурному підрозділі залізниці.	[4, 6, 9, 13], <a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52153">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52153</a>
<b>Самостійна робота</b>				
1	Опрацювання дистанційних лекцій з елементами діяльності	8	Організація безпечної експлуатації електроустановок. Вимоги чинних нормативних актів з охорони праці.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52147">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52147</a>
		8	Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=47128">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=47128</a>
		8	Людський фактор та технічна складова в забезпеченні безпеки на виробництві.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=46923">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=46923</a>
		8	Вимоги чинних нормативно-правових актів з охорони праці під час експлуатації і технічного обслуговування обладнання, що працює під тиском.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52143">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52143</a>
		8	Організація пожежної безпеки на громадських і промислових об'єктах.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52149">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52149</a>
		10	Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52155">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52155</a>
		8	Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52159">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52159</a>
		8	Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52163">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52163</a>
		10	Організація і проведення рятувальних та невідкладних робіт у надзвичайних ситуаціях	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52162">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52162</a>
		8	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.	<a href="https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52163">https://lider.diit.edu.ua/mod/lesson/view.php?id=52163</a>

Укладачі  проф. О. І. Саблін

«19» 02 2024 р.

Зав. кафедри  проф. О.І. Саблін

«22» 02 2024 р.

НВ  Л. С. Андрашко

«04» 09 2024 р.

#### 9 Методи навчання

Лекції проводяться з використанням електронних дидактичних демонстраційних матеріалів (презентації, схеми, відео- й аудіо записи тощо), що призначені для супроводу навчального процесу.

Самостійна робота з використанням можливості мережі Інтернет з наданням відповідних посилань на джерело інформації.

Самостійна підготовка з використанням друкованих та електронних підручників, навчальних посібників (з вільним доступом усім учасникам навчального процесу), а також інших локальних і мережових інформаційних ресурсів, опрацювання матеріалу попередньої лекції, або опанування матеріалу майбутньої лекції, тобто, метод випереджаючої лекції.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

**1) За джерелом інформації:**

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Презентація) та методик критичного мислення.
- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

**2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:** індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

**3) За ступенем самостійності мислення:** репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

**4) За ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з різними джерелами інформації; дослідницька діяльність.

Опрацювання розділів програми, які не розглядаються під час лекцій, передбачає підготовку студентами конспекту відповідних тематичних питань. Для цього використовуються посібники [11-13], нормативні документи [1-10], мережові інтернет-ресурси [15-17], СДН «Лідер» [18].

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; мозковий штурм.

III. Методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності – усний, письмовий, тестовий, самоконтроль, самооцінка, модульний контроль, екзамен.

IV. Методи і заходи розвитку соціальних навичок:

Здатність приймати рішення (ОН2) формується у студентів в процесі вільного вибору варіантів завдань або різноматематичних рефератів із обґрунтуванням свого вибору.

Здатність чітко формулювати цілі (ОН3) формується у студентів під час підготовки до лекцій та спілкування з викладачем та студентами по дискусійних питаннях на лекціях.

Здатність модерувати наради (обговорення) (КН2) формується під час обговорення проблемних питань де кожному студенту пропонується поставити проблемне питання з теми лекції викладачу або іншому студенту.

Здатність відповідати аргументовано (КН3) формується у студентів під час опитувань на лекціях, а також під час обговорення результатів тестування на контрольних заходах.

Здатність мотивувати команду (УН2) формується у студентів в процесі формулювання переконливих відповідей на лекціях щодо необхідності дотримання правил і норм безпеки.

Здатність запобігати ризикам (конфліктам) (УН4) формується у студентів в процесі обговорення і встановлення причинно-наслідкових зв'язків надзвичайних ситуацій, прогнозування їх сценаріїв і наслідків та обґрунтування варіантів їх запобігання.

*Підготовка до модульного контролю передбачає опрацювання теоретичних питань та вивчення нормативно-правових актів в сфері безпеки та охороні праці.*

**10 Методи оцінювання**

Контроль знань здійснюється шляхом усного опитування та написання робіт на основі комплектів питань та задач за змістом кожного підсумкового модулю (МК1 та МК2).

Вид контролю	Метод демонстрування результатів навчання	Бал
МК1	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття	3...5
	Відповідь при складанні контрольних заходів	9...15
	Виконання завдань для самостійної роботи	6...10
	Тестування з тем модуля 1	12...20
МК2	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття	3...5
	Відповідь при складанні контрольних заходів	9...15
	Виконання завдань для самостійної роботи	6...10
	Тестування з тем модуля 2	12...20
	Всього	60...100



Несуть відповідальність студенти, які під час будь-якого методу оцінювання порушують принципи академічної доброчесності, тобто: **списують**, – виконують аудиторну письмову роботу із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання; **обманюють** – видають програмні дослідження, результати самостійної роботи, які виконані третіми особами, як власну.

За порушення академічної доброчесності із результату, який отримав студент, вираховується 30% від максимального балу за той захід оцінювання, в якому було виявлено порушення.

### **Рекомендована література**

1. Закони України «Про охорону праці» [із змінами], - К., 2002; «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». К., 2012 р.; [із змінами], - К., 2014.
2. Кодекс цивільного захисту України [із змінами], - К., 2012.
3. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 К.,- 2010.
4. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, профзахворювань і аварій на виробництві Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337 - К., 2019.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 р. № 442 Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці.
6. НПАОП 40.1-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів
7. ДСТУ EN ISO 7010:2019. Графічні символи. Кольори та знаки безпеки. Зареєстровані знаки безпеки.
8. НПАОП 0.00-1.28-10. Про затвердження правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин.
9. НАПБ Б.03.002-2007 “Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою”. Наказ МНС України від 03.12.2007 № 833.
10. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги [Текст].
11. Цивільний захист. Навчальний посібник / Зеркалов Д.В., Міхеев Ю. В., Праховник Н.А., Землянська О. В. За редакцією Д. В. Зеркалов – К.: «Основа». 2014. – 234 с.
12. Васійчук В. О., Гончарук В. Є. та інші. Основи цивільного захисту. Навч. посібник. Васійчук В. О., Гончарук В. Є. - Л. 2010.
13. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. навч. посібник за редакцією Зеркалова Д.В , - К.: «Основа». 2011. – 551.
14. Даценко І.І., Грабович Р.Д., Йонда М.Є. Умови праці з комп'ютером і їх оптимізація. – Львів, 1998. – 43 с.

### **Інформаційні ресурси**

15. Державні будівельні норми України. ДБН В.1.2-4:2019. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони). <https://dbn.co.ua/>.
16. Журнал «Охорона праці та пожежна безпека». <http://oppb.com.ua>
17. Сайт НМЦ ЦЗ в м. Дніпро. <http://dnipro-nmc.ucoz.net/>
18. Дистанційний курс. Охорона праці в галузі та цивільний захист. <https://lider.diit.edu.ua/course/view.php?id=1647>
19. Бібліотека університету та її депозитарій. <https://library.diit.edu.ua/uk/catalog>, <https://library.diit.edu.ua/uk/catalog?category=books-and-other>.